

Nasjonalisme i et imperialistisk land

Av Nora med bidrag fra Espen.

Svar til Reidar Knutsen om patriotisme

Revolusjonære Kommunisters nettside maoisme.no publiserte 11. august 2021 en tekst av Reidar Knutsen, «EU og det nasjonale spørsmålet» (<https://www.maoisme.no/2021/08/eu-og-det-nasjonale-sporsmalet/>))

Den politiske linja som blir agitert for i teksten er en fortsettelse av en ideologisk linje som også var rådende i Tjen Folket. Tjen Folkets politiske linje var tidligere at kommunistene må være nasjonalister/patrioter, også i imperialistiske land som Norge. Det er en linje for klassesamarbeid med borgerskapet, mot EU. Linja er for å bruke nasjonale motsigelser, som at Norge er under «angrep» av EU, for å få oppslutning, og å agitere ved å bruke nasjonale paroler og uttrykk. Tjen Folket har etter 2018 hatt et ideologisk skifte, og har etter dette blant annet tatt et oppgjør med denne politiske linja. (Tjen Folket har etter 2018 publisert flere tekster som viser en ny linje i spørsmålet om nasjonalisme, les her: <https://tjen-folket.no/index.php/2021/07/15/marxisme-eller-nasjonalisme/> og her: <https://tjen-folket.no/index.php/2021/08/10/marxister-kan-ikke-vaere-nasjonalister/>))

Linja som innebærer å være nasjonalist/patriot i imperialistiske land har en del oppslutning på venstresiden

generelt, inkludert i den kommunistiske bevegelsen. Den har oppslutning blant annet i NKP og Rødt. Linja har også blitt lagt fram på bloggsiden MLM thoughts ([\(https://mlmt.home.blog/\)](https://mlmt.home.blog/)) av Mats Alfred Olsen. I løpet av teksten vil jeg vise til utvalgte artikler fra Tjen Folket som ble gitt ut i tiden før 2018, da forbundet ennå fulgte den patriotiske linja. Siden det er denne linja som videreføres, mener jeg det er uproblematisk å vise til disse. Mats Alfred Olsen har utdypet standpunktene sine blant annet i artikkelen «Marxismen og det nasjonale spørsmålet» ([\(https://mlmt.home.blog/2021/03/27/marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet/\)](https://mlmt.home.blog/2021/03/27/marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet/)). Leseren vil se at linja han legger fram samsvarer med Tjen Folket sin patriotiske linje før 2018, og linja lagt fram av Reidar Knutsen.

Dette er en viktig debatt fordi nasjonalisme i imperialistiske land i all hovedsak er et sjåvinistisk fenomen. Både i samfunnet ellers og i politiske grupperinger er det en sammenheng mellom sjåvinistisk teori og praksis. Det var også sammenheng mellom en sjåvinistisk teori og praksis i Tjen Folket.

Sjåvinismen kom til uttrykk i praksis blant annet slik

- undervurdering og manglende interesse for kampen i andre land
- manglende interesse for erfaringene og innsikten til kamerater fra andre land
- linja om at kamerater fra andre land må «glemme» eller «legge bak seg» kampen i landet sitt til fordel for kampen i Norge

En linje om at alle må snakke norsk, eller at det er «best» å snakke norsk førte til at kamerater som bodde i Norge men som ikke snakket godt nok norsk ble satt i grupper med kamerater på besøk fra andre land. Dermed fikk ikke de kameratene som bodde i Norge sjansen til å bli kjent med den norske organisasjonen. Det var generelt en manglende vilje til å legge forholdene til rette for utenlandske kamerater (som

bodde i Norge). Begrunnelsen var gjerne at nordmenn synes det er vanskelig å forholde seg til engelsk, at det vil påvirke negativt om vi blander inn flere språk, og at vi må snakke norsk i Norge.

Bakenforliggende var en manglende vilje til å interagere på like premisser, de norske premissene lå til grunn og satte standarden, sammen med en generelt manglende internasjonalisme og en generell nasjonalisme.

Å kjempe i første rekke mot sjåvinisme er avgjørende for kommunistene. Det er viktig at kommunister bygger sterke bånd og tillitt hos de lavere lag i proletariatet, og mange av disse er selv offer for både imperialismens herjinger og rasisme. I vår teori og praksis er det ingen plass til sjåvinisme, og det betyr også at kommunistene ikke bør feire den norske imperialistiske staten og ikke gå under dens flagg.

Om dette sa Tjen Folket:

Tjen Folkets linje når vi kjemper mot rasismen og nazismen er ikke å kjempe mot det norske flagget og mot norsk nasjonalfølelse. Tvert imot – vi vil bruke det norske flagget til å bekjempe fascistene! Vi sier: ta flagget fra fascistene. Men la oss også ta det fra staten! Hvorfor skal staten og fascistene få monopol på flagget som så mange nordmenn føler tilknytning til? Hvorfor skal kommunistene frivillig stille seg utenfor nasjonen som flagget symboliserer?((<http://arkiv.tjenfolket.no/Sentralt/view/11487.html>))

Å vaie det norske flagget er å vaie flagget til den norske imperialistiske staten, okkupant i Afghanistan, Libya, ansvarlig for blant annet ran av ressurser og miljøødeleggelser i mange land.

Vi ønsker ikke å gå under det dette flagget symboliserer.

Vi kan ikke bare bestemme oss for at flagget har en annen

betydning, en progressiv betydning, at flagget betyr rettigheter til arbeidere, antirasisme, opprør eller revolusjon. Flagget har en historisk og nåtidig konkret betydning.

Flagget er innført av herskerne og feirer deres makt. Det at det norske folk og den norske stat er to forskjellige ting er sant, men flagget representerer staten og hvem som har makta. At herskerne har klart å oppnå stor oppslutning rundt disse symbolene er sant, men det betyr ikke at disse symbolene kan videreføres av revolusjonære. Dette vises ofte i revolusjoner ved at flagget og nasjonalsangen endres, og i mange tilfeller også navnet på landet. Eksempler på dette så vi i Sovjet, Kina, Zimbabwe, Vietnam og veldig mange andre land. Kanskje de fleste land det har vært revolusjoner i.

Vi ser det også i norsk historie, da arbeiderbevegelsen og klassekampen stod sterkt var 1. mai og røde flagg stort, men etter hvert som borgerskapet har økt sitt hegemoni har 17. mai og det norske flagget blitt viktigere og viktigere mens 1. mai har krympet i betydning, det samme har det røde flagget. Som flagg på 1. mai bruker de fleste nå det norske flagget, og de feirer den norske staten og det norske sosialdemokratiet – den norske modellen. Det representerer systemet i Norge, imperialiststaten Norge og den sosialdemokratiske samarbeidsmodellen. Imperialismen skapte arbeideraristokratiet, som tok makta over sosialdemokratiet og gjorde hele bevegelsen lojal til staten og systemet. Patriotismen appellerer til dette småborgerlige sjiktet i arbeiderklassen.

Mao mente at i land undertrykt av imperialistisk krig (som Kina da kommunistpartiet vokste seg sterkt) bør kommunistene ta ledelse for å frigjøre nasjonen, og de bør bruke nasjonalisme for å oppnå det. I Tjen Folket ble tekster som omhandlet undertrykte nasjoner brukt til å skape en slags enighet om at nasjonalisme er bra, også i imperialistiske land. Det samme gjør Mats nå, gjennom å sitere hva Ajith mener

om at kommunister skal ta ledelsen i undertrykte land(<https://mlmt.home.blog/2021/03/27/marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet/>). Videre argumenterer Mats for at dette også gjelder i imperialistiske land. Det er ikke uenighet om hvorvidt kommunister skal stå opp for nasjonens frigjøring i undertrykte land. Det er uenighet om hvorvidt kommunister skal reise den nasjonale fanen i imperialistiske land. Selv om det skrives korrekt nok at Ajith skrev om undertrykte land, bidrar det til å tilsløre forskjellene mellom strategi i undertrykte land og strategi i imperialistiske land. Det er her motsigelsen ligger og det må være klart og tydelig.

I heftet «MLM mot trotskisme» skrev TF dette: «For dem er patriotisme i tredje verden noe helt annet enn i imperialistiske land.»(Tjen Folket, «MLM mot trotskisme». Tjen Folket Forlag, 2014.) □□□□□□□□ Det tydeliggjør at for TF så var det faktisk ikke forskjell mellom patriotisme i undertrykte og undertrykkernasjoner.

For å se på hva Mao sa om dette:

Can a Communist, who is an internationalist, at the same time be a patriot? We hold that he not only can be but also must be. The specific content of patriotism is determined by historical conditions. There is the «patriotism» of the Japanese aggressors and of Hitler, and there is our patriotism.

Communists must resolutely oppose the «patriotism» of the Japanese aggressors and of Hitler. The Communists of Japan and Germany are defeatists with regard to the wars being waged by their countries. To bring about the defeat of the Japanese aggressors and of Hitler by every possible means is in the interests of the Japanese and the German people, and the more complete the defeat the better... For the wars launched by the Japanese aggressors and Hitler are harming the people at home as well as the people of the world.

China's case, however, is different, because she is the victim of aggression. Chinese Communists must therefore combine patriotism with internationalism. We are at once internationalists and patriots, and our slogan is, «Fight to defend the motherland against the aggressors.» For us defeatism is a crime and to strive for victory in the War of Resistance is an inescapable duty. For only by fighting in defense of the motherland can we defeat the aggressors and achieve national liberation. And only by achieving national liberation will it be possible for the proletariat and other working people to achieve their own emancipation.

The victory of China and the defeat of the invading imperialists will help the people of other countries. Thus in wars of national liberation patriotism is applied internationalism. ((Mao, «The Role of the Chinese Communist Party in the National War». 1938. Gjengitt i Sitatboka, tilgjengelig

på <https://www.marxists.org/reference/archive/mao/works/red-book/ch18.htm>. Vi har delt sitatet inn i avsnitt for å lette lesingen))

Mao snakker om to former for patriotisme: patriotismen i de undertrykte landa og i de imperialistiske landa. Poenget er at det er forholdene i samfunnet som avgjør om patriotismen fungerer frigjørende eller undertrykkende. Japan og Tyskland var aggressorer og gikk til krig, og derfor måtte den aggressive japanske og tyske nasjonalismen bekjempes. Kina derimot var et offer for aggresjon og måtte derfor kombinere patriotisme med internasjonalsisme. Et viktig sitat er siste setning: «Thus in wars of national liberation patriotism is applied internationalism.» Det er tydelig at Mao mener at det er en vesensforskjell på patriotisme i imperialistiske land og i den tredje verden. Når dette er tydelig kan vi stilles oss spørsmålet, i hvilke av disse kategoriene passer Norge i dag inn?

Norge deltar aktivt i imperialistiske kriger. Mener Mats at situasjonen i Norge i dag ligner mer på kampen i en undertrykka nasjon enn de imperialistiske aggressorene? Er hovedsida i dag at Norge er en undertrykt nasjon?

Nasjonalisme som svar på fascismens trussel

I den marxistiske tradisjonen er det lagt stor vekt på internasjonalisme, og kamp mot snever borgerlig nasjonalisme. Dette gjelder spesielt de nasjonene som har fullført sin nasjonale konstituering, som Norge.

Mats mener at Stalin undervurderte påvirkningskrafta nasjonalismen hadde på proletariatet i tiden før 1. verdenskrig. Derfor må ikke kommunister stilla seg «utenfor det nasjonale fellesskapet» og slik miste muligheten til å samle folk på bakgrunn av den populære nasjonalismen. Men vi veit at alle ting er i endring, også nasjonen.

Stalin argumenterer for at nasjonen blir revet i stykker når borgerskapet og proletariatet slutter å «forstå» hverandre:

Vi kan ikkje tala for alvor om den 'sams kulturen' til ein nasjon når arbeidskjøparar og arbeidarar frå ein og same nasjon sluttar å skjøna kvarandre. Kva slags 'sams lagnad' finst det når borgarskapet tyrstar etter krig og proletariatet lyser 'krig mot krigen'? Kan ein skipa ein einaste nasjonal union for alle klassar av slike motsette element? Og kan vi etter dette tala om 'sameininga av alle medlemane i nasjonen til eit nasjonalt-kulturelt fellesskap'? Er det ikkje tydeleg at nasjonalt autonomi står i motsetnad til sjølve vegen som klassekampen går? ((Stalin, «Marxismen og det nasjonale spørsmålet»: https://tjen-folket.no/index.php/2020/09/04/stalin-marxismen-og-det-nasjonale-sporsmalet/#MARXISMEN_OG_DET_NASJONALE_SPORSMALET1))

Når situasjonen er slik som Stalin skildrer ovenfor, står den nasjonale ideologien (patriotismen og nasjonalismen) i direkte motsetning til det proletære klassebevisstheten. Og da må kommunistene kjempe hardnakket mot patriotismen, og fremme det proletære klassestandpunktet. Da er det rett å stille seg «utenfor det nasjonale fellesskapet».

I situasjonen etter annen verdenskrig mente Stalin at kommunistene må være nasjonenes forsvarere og på nytt reise det nasjonale banneret.

Earlier, the bourgeoisie, as the heads of nations, were for the rights and independence of nations and put that «above all.» Now there is no trace left of this «national principle.» Now the bourgeoisie sell the rights and independence of their nations for dollars. The banner of national independence and national sovereignty has been thrown overboard. Without doubt, you, the representatives of the communist and democratic parties must raise this banner and carry it forward if you want to be patriots of your countries, if you want to be the leading powers of the nations. There is nobody else to raise it(<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1952/10/14.htm>)).

Stalin så at kapitalen sprengte de rammene som nasjonene tidligere opererte under, og at det ga muligheter for kommunistene til å ta tak i den nasjonale fana. Vi er ukjente med akkurat hvem som var mottakere av denne talen, og konteksten utover året og verdenssituasjonen generelt sett.

Om dette var riktig i 1951, kommer jeg ikke til å gå inn på her, men det er en diskusjon jeg ønsker velkommen. Det avgjørende er uansett hva som er riktig analyse her og nå, ikke hva Mao eller Stalin sa. Det er ikke nødvendigvis sånn at det Stalin sa på en tale i 1951 var korrekt da, heller ikke at det er korrekt nå.

Ajith kritiserer Avakian for linja i det nasjonale spørsmålet, og slår fast at:

Ajiths posisjon

Komintern begikk ikke en feil ved å merke seg nasjonale tradisjoner. Dens nasjonalistiske avvik lå i å stille forsvaret av nasjonale tradisjoner som en oppgave for proletariatet i et imperialistisk land, spesielt i forbindelse med en krig. Vi så hvordan Lenin håndterte nasjonale tradisjoner på en helt motsatt måte som førte til en revolusjonær nederlagsposisjon. («The Comintern was not committing a mistake by noting national traditions. Its nationalist deviation lay in posing the defence of national traditions as a task of the proletariat in an imperialist country, particularly in the context of a war. We saw how Lenin dealt with national traditions in an entirely opposite manner leading to a revolutionary defeatist position.» Ajith, Against Avakianism: 93))

Altså kreves det å manøvrere riktig i disse situasjonene.

Ajith skriver om hvordan Avakian kritiserer Lenin for nasjonalisme, for eksempel ved å vurdere Tyskland etter første verdenskrig som et land satt tilbake i kolonial tilstand. Lenin ville bruke denne situasjonen til proletariatets fordel, noe Avakian kritiserer som nasjonalisme. Til dette skriver han:

Det Lenin satte fram var muligheten til å utnytte motsetningen, som følge av underkastelsen av Tyskland, til fordel for proletariatet. Å avsløre Versailles -traktaten som urettferdig, som den var, ville ikke i seg selv bety allianse med tyske imperialistiske interesser eller å vifte med nasjonalflagget. Det kan gjøres uten at det proletariske standpunktet og synspunktene svekkes.» Og videre «Slik motstand ville forene seg med massenes rettferdige følelser,

uten å bli fanget av dens spontane nasjonale rammeverk» ((Ajith, Against Avakianism: 95))

Her ser vi hvordan spørsmålet om hvordan proletariatet skal samle seg rundt nasjonalisme i et imperialistisk land behandles med forsiktighet. Det handler ifølge Ajith om å ta tak i de virkelige problemene til massene på grunn av de urettferdige situasjonene, men uten å gjøre det ved å vaie med flagget og uten å svekke de proletariske synspunktene og videre uten å bli dratt inn i de spontane nasjonale rammene satt av borgerskapet.

Videre skriver Ajith om hvordan oppgaven under 2. verdenskrig var å bruke kampen mot okkupasjonen videre i en revolusjonær krig. Komintern tok feil standpunkt og revisjonistiske partier fullendte dette ved at i stedet ble det eneste målet å kaste ut okkupanten og å få tilbake et vanlig borgerlig styresett. ((Ajith, Against Avakianism:100)) Han siterer videre fra den internasjonale konferansen i 1984 som slo fast

«In the European countries occupied by German fascist troops it was not incorrect for the Communist Parties to take tactical advantage of The National Question in Imperialist Countries national sentiments from the standpoint of mobilising the masses, but errors were made due to raising such tactical measures to the level of strategy.” ((Ajith, Against Avakianism: 100-101))

Det var altså ikke feil å benytte nasjonale følelser i frigjøringskrigene i land okkupert av nazistene, men det var feil at denne taktikken ble til hevet til strategisk nivå. Ajith har ikke nødvendigvis noe svar på hvordan kommunister i dag i imperialistiske land skal forholde seg til nasjonalismen. Enhver kommunistleder med inngående kjennskap til kampen der de kjemper må også behandles som nettopp det – og ikke eksperter på alle saker i alle land. Men det er i alle fall tydelig at å heve det nasjonale banneret i imperialistiske land er ikke noe kommunistiske ledere generelt

sett er enige i, eller ser på som uproblematisk.

Situasjonen i dag

Kapitalismen har ført til stadig flere kriger. Ulikhet og imperialismen generelt fører jevnlig til store flyktningsstrømmer. Folks levebrød rives vekk fra under føttene deres i undertrykte land. Mange flyktninger søker seg mot imperialistiske land, der det er tryggere, der rikdommen er samlet opp og det dermed er større muligheter for å klare seg økonomisk.

Disse flyktningene ender vanligvis opp som en del av proletariatet i de imperialistiske landene. De har følt imperialismens konsekvenser på kroppen, og spesielt fordrivelsen og proletariseringen. I de imperialistiske landene opplever de alle mulige former for rasisme og diskriminering. De må regnes som de dypeste massene, som vi må henvende oss til og ha dype røtter i. Å reise flagget til undertrykkernasjonene er ikke måten å gjøre det på. Illusjonene om «snille Norge» har spredt seg langt og bredt. Vår oppgave er å avsløre Norges imperialistiske karakter.

Et undertrykkende og imperialistisk Norge er ikke noe nytt. Norge er grunnlagt delvis på samiske områder, og har bygget den norske stat på bekostning av den samiske nasjonen. I tillegg har Norge i hele sin eksistens vært en del av den kolonialistiske og imperialistiske verdensorden – på utbytternes side. I dag er Norge nært knyttet sammen med de verste undertrykkerne og imperialistene i verden, først og fremst USA og Storbritannia, med allierte.

Nasjonal sjølråderett under angrep?

Når Mats argumenterer for en nasjonalisme i Norge så er slik jeg forstår det basert på at kommunistene bør kjempe de kamper som kan og bør vinnes. Det handler om å se de motsigelsene som

er i samfunnet. Mats mener at den norske nasjonen på et vis er under «angrep» fra EU, selv om det ikke er direkte krig, at det likevel er et angrep på den nasjonale suverenitet, og at vi følgelig bør samle oss i en enhetsfront, med deler av borgerskapet, under nasjonale paroler.

Mao om enhetsfronten:

When imperialism launches a war of aggression against such a country, all its various classes, except for some traitors, can temporarily unite in a national war against imperialism. At such a time, the contradiction between imperialism and the country concerned becomes the principal contradiction, while all the contradictions among the various classes within the country (including what was the principal contradiction, between the feudal system and the great masses of the people) are temporarily relegated to a secondary and subordinate position... But in another situation, the contradictions change position. When imperialism carries on its oppression not by war, but by milder means—political, economic and cultural—the ruling classes in semi-colonial countries capitulate to imperialism, and the two form an alliance for the joint oppression of the masses of the people. At such a time, the masses often resort to civil war against the alliance of imperialism and the feudal classes, while imperialism often employs indirect methods rather than direct action in helping the reactionaries in the semi-colonial countries to oppress the people, and thus the internal contradictions become particularly sharp. ((Mao, «On contradiction». 1937. Tilgjengelig hos Marxist Internet Archive: https://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-1/mswv1_17.htm. Avsnitt IV.))

Mao sier at i land som er undertrykka av imperialismen, ikke gjennom direkte krig, men med mildere metoder, underlegger de herskende klassene seg imperialismen og det blir sterke interne motsigelser, og massene kan starte borgerkrig. I

situasjonen med direkte imperialistisk krig derimot kan det være mulig å alliere seg midlertidig med det nasjonale borgerskapet.

Ifølge Pao-Yu Ching har heller ikke undertrykte land lenger mulighet til å utvikle kapitalisme uavhengig av de imperialistiske landene, de fleste av lederne har gitt opp dette og solgt landenes interesser til monopolkapitalen. Selv om det fortsatt finnes noen i borgerskapet som forsøker å utvikle egne land selvstendig og uavhengig av imperialismaktene, så kan ikke massene i undertrykte land stole på noen allianse med det nasjonale borgerskapet. ((Pao-Yu Ching, *From Victory to Defeat*: 17-18)) Hun argumenterer for at en folkefront med det nasjonale borgerskapet i undertrykte land ikke lenger er noen farbar vei. Likevel argumenterer kommunister i imperialistiske land for at Norges tilknytning til EU er grunn nok til at kommunister skal alliere seg med deler av borgerskapet på nasjonalt grunnlag.

Dette gjelder altså undertrykka land. Men hvordan henger dette sammen med at Mats mener at i imperialistiske land, bør kommunistene jobbe for en enhetsfront med borgerskapet? Hvordan er motsigelsene i imperialistiske land?

Mats argumenterer på basis av en argumentasjon om at EU er en trussel mot norsk suverenitet. På et vis blir Norge derfor satt i samme kategori som et undertrykka land, der kampen for nasjonal sjølråderett settes fram som den primære motsigelsen. Men Mao sier at selv i de undertrykka landa hvor imperialismens undertrykking ikke er ved krigføring, underlegger borgerskapet seg imperialismen, som i tur styrker de interne motsigelsene. Det må derfor føres en borgerkrig mot det «nasjonale» borgerskapet, som er alliert med imperialismen – ikke en nasjonal frigjøringskrig i samarbeid med det. De interne motsigelsene blir styrket av at borgerskapet underlegger seg fremmede makter, og da snus våpnene mot borgerskapet i disse landene. Det er altså ikke en nasjonal strid som er det primære i denne situasjonen, men en strid

mellom klasser innenfor nasjonen.

Kampen mot EU bør vi bruke til å øke motsigelsen mellom monopolborgerskapet og folket. Ikke ved en nasjonalistisk klasseallianse men ved å bygge rød makt.

Det betyr at vi ikke skal svekke de proletariske målene for å «tekkes» borgerskapet. Målsetningen bør være å spre de proletariske synspunktene og øke proletarisk makt. Men dette er taktikk og må ikke gå på bekostning av langsiktig strategi, men må heller bygge opp om denne. Folk som lider under imperialismen i dag har et stort revolusjonært potensiale. Folk må flykte på grunn av fattigdom som vedvarer på grunn av imperialismes plyndringer, imperialistisk krigføring og hele det imperialistiske globale økonomiske systemet. Rasisme er i selve beinmargen til dette systemet. Å alliere oss med borgerskapet for å vaie med det norske flagget er et svik mot den store oppgaven det er å samle og organisere de undertrykte i Norge – som kanskje har flyktet fra norsk krigføring, eller fra land Norge driver storstilt plyndring i.

Et fokus på nasjonen fremfor motsigelsene i kapitalismen er det motsatte av det vi trenger for å bygge kommunistpartiet. På samme måte som vi må peke på kapitalismens motsigelser i alle situasjoner vi er i, så gjelder også dette her. Å fokusere på nasjonale symboler som fordekker motsigelsene mellom ofrene for imperialismen og de som tjene på imperialismen, som fordekker motsigelsen mellom klassene, mellom undertrykte og undertrykkere oppfyller ikke marxismens oppdrag. Nasjonalismen er borgerskapets verktøy til nettopp å fordekke motsigelsene og skape en enhet mellom klassene.

Kampen mot EU: fra klassekamp til nasjonal kamp

Den nye bevegelsen med MLG og SUF(m-l) trer inn i EEC-kampen og organiserer seg under Arbeiderkomiteen mot EEC og dyrtid

(AKMED). Komiteen skilte seg fra de andre nei-organisasjonene fordi den brukte en sterk venstreorientert retorikk i sin kritikk og kamp mot EEC. Det vil si at i AKMED ble kampen mot medlemskap i EEC først og fremst definert som en anti-kapitalistisk og antiimperialistisk kamp. Venstreorienteringen i argumentasjonen hos AKMED i dens tidligste fase skilte seg fra Folkebevegelsens parole om nasjonens selvbestemmelsesrett. Men som vi skal se senere i denne oppgaven, så endret også dette seg for ml-bevegelsen og AKMED. Den nasjonale vendingen som fant sted blir tydelig illustrert gjennom deres paroler, viss hensikt var å gjenspeile den politiske linjen de ønsket å befeste utad mot offentligheten. I begynnelsen av 1970 så frontet ml-bevegelsen parolen "Kamp mot EEC og dyrtid", men i løpet 1971 så hadde denne blitt erstattet av parolen "Nei til salg av Norge! Forsvar norsk sjølråderett!". Pål Steigan, som var selv en sentral skikkelse i bevegelsen på denne tiden og senere AKPformann, beskriver AKMEDs valg av parole slik: "Parolen satte fingeren på det nasjonale sviket de var i ferd med å begå". 65 "De" var DNA og resten av nei-siden. Sammen med det nye slagordet fulgte det også med nye argumenter og retorikk. Historikeren Einhart Lorenz har konkludert med at det som kjennetegnet argumentene blant størstedelen av motstanderne av EEC var de "borgelige og nasjonalistiske argumentene" i motsetning til sosialistisk argumentasjon, som begrunnelsene for å stå utenfor EEC. Videre konkluderer Lorenz med at den sosialistiske argumentasjonsformen som tidligere hadde blitt ivaretatt av AKMED, også her ble oppgitt til fordel for en nasjonalistisk tilnærmingen til EEC-spørsmålet. ((Natalia Zubillaga, Det nasjonale spørsmål" Ml-bevegelsens nasjonale diskurs under EEC-debatten og kampen om Svalbard:34-35))

Dette skiftet – fra et fokus på klassekamp, til nasjonal kamp er ikke tilfeldig. Kommunistene blir som alle andre påvirket av både de materielle forholda og borgerlig ideologi. Med blant

annet Steigan i ledelsen ble kommunistenes kamp endret fra å dreie seg om klasse, til å dreie seg om Norge. Det blir hevdet at uten å henvende seg til de borgerlige hadde ikke kampen mot EU i Norge blitt vunnet. Men kampen mot EU er kun en taktisk sak, det viktigste er at kommunistene styrker seg i denne kampen, og at de klarer å vise kløften mellom proletariatets interesser og borgerskapets interesser. At kommunistene klarer å vise at problemene kapitalen skaper ikke kan løses i systemet, men må løses utenom. Bygge rød makt, ikke geilede folk til det borgerlige systemet. Gyldigheten av dette bekreftes av historien – selv om Nei-sida vant, ble Norge meldt inn i EØS. AKP kapitulerte for revisjonismen, og Norge har ikke lenger et kommunistparti.

Reidar Knutsen mener at kommunistene hovedsakelig klarte å opprettholde det kommunistiske perspektivet i Nei til EU-kampen i 1972, mens til neste avstemning i 1994 var kommunistene allerede så reformistiske at det var naturlig at de ikke klarte det.

Det er viktig å presisere at det var slett ingen naturnødvendighet at denne kampen måtte føre til tap av det kommunistiske perspektivet og svekkelse av den kommunistiske bevegelsens styrke. Tvertimot var selve kampen i seg en glimrende mulighet for å styrke kommunistpartiet og den kommunistiske linjen. Men da må dette settes i førersetet for kommunistenes arbeid. ((<https://www.maoisme.no/2021/08/eu-og-det-nasjonale-sporsmalet/>))

Det er helt sant at en kamp mot EU ikke må føre til tap av det kommunistiske perspektivet. Men med overgangen fra fokus på klasse til nasjon så ble dette i praksis en linje for likvidering av det kommunistiske perspektivet. Dette er en viktig erfaring fra kommunistisk kamp i Norge som vi må ta lærdom av.

Videre skriver Knutsen:

En sosialistisk revolusjon i et land som Norge må gjøres av proletariatet sammen med mesteparten av småborgerskapet i by og land. Det er av den grunn viktig at en klarer å skape tillit og enhet mellom disse klassene. På dette området fungerte kampene mot EU progressivt. Det ble tydelig for disse klassene hvem som er venn og hvem som er fiende. ((<https://www.maoisme.no/2021/08/eu-og-det-nasjonale-s-porsmalet/>))

Ja, for å klare å lage revolusjon så stemmer det at det må skapes tillit og samarbeid mellom ulike klasser. Men å omtale det som skjedde i EU-kampen som progressivt når det gjelder revolusjon er langt fra virkeligheten. Det er en rekke saker det er fullt mulig å samarbeide mellom klassene om, fra EU kamp, velferd, til en haug andre saker. Det betyr ikke at det nødvendigvis fungerer oppbyggende eller progressivt for revolusjonen. Norge var på ingen måte på vei mot en revolusjon før eller i etterkant av disse kampene. Det be heller ikke bygd et revolusjonært apparat for revolusjon ved hjelp av disse kampene. En linje for viktigheten av å bygge enhet mellom klassene før vi engang har en arbeiderbevegelse som er mot staten og kapitalismen, eller et kommunistparti, fører lett til reformisme. Kommunistene må gå i bresjen for det kommunistiske perspektivet, og bygge en bevegelse basert på dette, og et massegrunnlag basert på dette. Å overse denne linja, og i verste fall skade grunnlaget for dette, mens man maner til samarbeid og enhet mellom klassene vil ikke bygge den revolusjonære bevegelsen. Det vil bygge reformistisk politikk.

Linja for forsvar av norsk sjølråderett ble videreført i AKP-ml, da de mente at det ville bli nødvendig å kjempe for å forsvare norsk sjølråderett fra Sovjetunionen. Dette er et eksempel på at AKP-ml sin analyse om at norsk sjølråderett var truet ikke hadde rot i virkeligheten. De laget en konkret analyse av de konkrete forholdene – men de feilvurderte forholdene. De så kun innover og de opphauset motsigelser til

det ugjenkjennelige, i stedet for å fokusere på ekte, store motsigelser. Norge var ikke truet, og kampen for å forsvare Norge fra Sovjetunionen var feilaktig. I virkeligheten var Norge også da en imperialistisk undertrykker, det var hovedsiden da og det er hovedsiden nå.

Bilde: Arbeidernes Antikvariat.

Pål Steigan har ført denne linja videre, og sentralt er den manglende forståelsen av hva imperialismen er. Pål Steigan deler verdensoppfatningen med fascistene. Ulike grupper og individer kan ha forskjeller, fokuset kan være at globaliseringa, eliten, USA, jødene eller andre får skylda for å underlegge seg alle verdens land. I et slikt oppsett er Norge en undertrykket nasjon, og før du vet ordet av det er det ikke forskjell på hvordan Norge blir påvirket av imperialismen og hvordan Angola blir det. Videre blir nasjonalismen et svar på globaliseringa, og flyktninger blir en trussel mot norsk kultur. Det går den veien høna sparker,

for å si det sånn.

Det er ikke bare Steigan som hører til denne tendensen, vi ser dette uttrykt på diverse måter på venstresiden. Vi ser det når Norge blir omtalt som en koloni under USA. Vi ser det når det argumenteres for å beholde «norske ressurser på norske hender» når det selges fra en norsk kapitalist til en utenlandsk. Det erstatter krav om sosialisme og at ressursene skal eies av folket, med nasjonalisme «ressursene skal eies av en nordmann». Slik får vi en enhet mellom klassene, framfor å avsløre klasseundertrykkinga. Et annet eksempel er paroler som «Stopp baseavtalen mellom USA og Norge – Hold råderett i eget land!» I stedet for å gå i strupen på imperialismens undertrykking retter fokuset mot Norge som undertrykt. I stedet for å avsløre den imperialistiske ordenen det norske borgerskapet er en del av så settes det opp en anklage om at borgerskapet ikke er nasjonalt nok – og at folk må samles mot dette på nasjonal grunn – med en nasjonal parole. Dette åpner for klassesamarbeid med det nasjonale borgerskapet, og hva er nå det? Et imperialistisk borgerskap som vil beholde norske ressurser på norske kapitalisters hender? Et norsk borgerskap som fronter «norske interesser»? Dette er den triste arven til den nasjonale Nei-til EU linja.

En lærdom fra dette er at selv om det er absolutt nødvendig med en konkret analyse av den konkrete situasjon så betyr ikke det at analysen er korrekt. Er analysen bygget på feil premisser hjelper det ikke at den analyserer den faktiske situasjonen.

Linja med å behandle Norge som et undertrykt land er i strid med å forstå det viktigste spørsmålet i verden, forholdet mellom imperialistiske og undertrykte land. Og det fører til sjåvinisme i praksis. Kommunistene er marginalisert i Norge og i de fleste vestlige, imperialistiske land. Linja for klassesamarbeid og nasjonalisme i imperialistiske land er likvidatorisk og står i veien for den viktige jobben vi må gjøre i den konkrete situasjonen vi er i dag, å bygge røtter i

den delen av befolkningen som er blitt fordrevet og proletarisert og miljøene rundt disse.

Norge og EU

Det vil alltid være en rekke motsigelser i spill, men det er alltid en hovedmotsigelse.

Er det klassekampen mellom arbeiderklassen og borgerskapet? Eller er det det nasjonale spørsmålet på grunn av at borgerskapet vil kvitte seg med nasjonalstaten og innføre superimperialismakten EU som den nye formen for stat?

Situasjonen i Norge i dag kan neppe sammenlignes med den japanske invasjonen i Kina, eller Tysklands okkupasjon av Norge. Den norske stat er borgerskapets redskap og monopolborgerskapet ønsker selv å melde Norge inn i EU og på andre måter å knytte Norge nærmere EU. Dette er noe kvalitativt annet enn at nasjonen er under okkupasjon. Norge er heller ikke en koloni. Norge tjener på imperialismen, og deltar aktivt i imperialistiske samarbeid.

Dette betyr ikke at motsigelsen med EU ikke eksisterer, det gjør den selvsagt. Staten Norge og det norske monopolborgerskapet tjener på EU – arbeiderklassen og deler av småborgerskapet gjør ikke det.

Det er ikke en motsigelse som i en okkupasjonskrig, der classesamarbeid og nasjonalisme kan være en god løsning. Ønsket om å se på EU-situasjonen i Norge i dag, på samme måte som Nazi-Tysklands okkupasjon av Norge i 1940 ligner på AKPs massive feiltolkning av Norge som «snart okkupert av Sovjet».

Konsekvensene av EU og EØS i Norge er en økning i klassemotsigelsene.

For monopolborgerskapet betyr EU inntektsmuligheter. De kan øke utbyttinga og handel blir lettere med felles regler og lover. EU er monopolborgerskapets redskap for å øke utbytting

og styrke sin posisjon. Deler av borgerskapet (innen jordbruk og fiske spesielt) frykter å utkonkurreres med fri flyt av varer fra resten av Europa.

Monopolborgerskapet er blant annet representert i Høyre og Venstre. Også Arbeiderpartiet er for EU, selv om meningene innad er delt. SP representerer blant annet bondestanden og fiskeinteresser/rederier. FRP og til dels SP representerer de mest sjåvinistiske delene av borgerskapet og småborgerskapet i Norge. FRP bruker motstand mot innvandring som årsak til å være imot EU.

Fascistene er også imot EU, akkurat som de er imot det mest av det de kaller globalisering.

Også SV og Rødt er imot EU. De representerer i større grad arbeidere og småborgere som vil tape på EUs frie konkurranse.

Småborgerskapet presses ned i arbeiderklassen og har egeninteresse av å kjempe mot monopolkapitalistene. Vi ser også motstand mot dette i form av protest mot at lokale bedrifter utkonkurreres av McDonalds, Deli de luca og lignende.((

<https://www.aftenposten.no/oslo/i/Vqg3rJ/kampanje-mot-storkjed-er-paa-grunerloekka>)) Askeladden og co dukker opp i stadig flere gater i Oslo sentrum, og første steg er gjerne den lokale utkonkurreringen. I en tidlig fase vil bedrifter ofte ha beskyttelse fra staten mot konkurranse fra andre land, mens når bedriften har bygget seg opp og blitt stor nok ønsker de å utvide markedet og ekspandere inn i andre land, og også utkonkurrere de lokale bedriftene der. Monopoliseringen og at stadig flere småborgere, enten de var butikkeiere, drev cafe eller bar, drev sin egen frisørsalong eller lignende, faller ned i arbeiderklassen skaper misnøye. At gatene er mer og mer ensformige og i monopolkapitalens interesse og bilde er heller ikke populært.

EU svekker arbeidernes rettigheter i Norge. Deler av

arbeiderklassen i Norge er forholdsmessig godt stilt sammenlignet med andre land i EU, og i og med at EU jobber for like regler vil dette innebære at norske arbeidere mister privilegier og får verre forhold. EUs direktiver som for eksempel Vikarbyrådirektivet (frivillig), postdirektivet og jernbanedirektivene forverrer situasjonen både for arbeidere og borgere ved å gjøre tilbudene dårligere. Samtidig innebærer EØS at en rekke arbeidstakere i Norge (både norske og utenlandske) nå arbeider i Norge. Disse vil ha interesse av en politikk som gjør det mulig for de å arbeide her og å reise fritt.

Det er ikke uten grunn at EU reklamerer med internasjonalisme. Det appellerer også til folk i flere klasser, spesielt arbeidere som har interesse av å kunne reise til andre land på grunn av jobb eller familie, og da spesielt de fra land med lave lønninger og som tidligere hadde problemer med å få reist og arbeidet i andre land, men også småborgere som reiser på ferie og studerer i andre land. Også ideologisk har dette en appell, ved å henvende seg til et større fellesskap, mindre skiller mellom folkene og fred og frihet. Problemet er at med EU er dette basert på monopolborgerskapets interesser.

EU svekker også demokratiet i Norge ved at beslutningene tas av EU fremfor lokalt og nasjonalt. Det er noe folk fra flere klasser reagerer på og er imot. Andre mener EU er framtidsretta og «progressiv» når det gjelder miljø osv. Heller et «progressivt» monopolborgerskap enn et bakstreversk nasjonalt borgerskap liksom. Dette er motsigelser innad i borgerskapet, og vi støtter ingen av disse.

Monopolborgerskapet har ikke samme interesser som folket i Norge. Monopolborgerskapet ønsker å organisere produksjon så «fritt» de ønsker, noe som gjør situasjonen ustabil og vanskelig for folket. Arbeiderne vil utbyttes hardere, og jobbene bli mindre stabile. Privatiseringer vil både gjøre arbeidet hardere for arbeiderne, og tilbudene dårligere for folk. Manglende nasjonal planlegging av viktige prosjekter

fører til frustrasjon og passivitet. Kommunistene har løsninger på dette. Våre løsninger er ikke å gå tilbake i tid til da småbøndene drev hver sin lille jordlapp, eller da hver butikk var drevet av enkeltpersoner/småborgere. Våre løsninger innebærer at proletariatet i Norge har kontroll over staten: over produksjon og infrastruktur og at dette planlegges etter behov. Vår løsning er heller ikke å forsvare norske arbeideres privilegier framfor andre i et kapitalistisk system men å vise at det finnes et alternativ til dette systemet.

Fana som bør reises bør ikke være nasjonal ala AKMEDs «Nei til salg av Norge». Dette er å sette borgerlige interesser til hovedsaken i kampen, og legge oss oppi nasjonaliteten til kapitalistene. Vi kjemper mot privatiseringer fordi det forverrer forholdene for folket. Vår prioritering bør ikke være å forsvare den norske kapitalistens profitt framfor britiske eller kinesiske. Vi ser igjen og igjen at bevegelser (som Rødt) angriper kapitalister for sin nasjonalitet heller enn for sin rolle i det kapitalistiske systemet. Dette fører massene bak lyset og skaper mye forvirring, og fører også til økt sjåvinisme. Massene blir mer opptatt av nasjonalitet enn om det er i proletariatets eller borgerskapets interesse.

Mats argumenterer for at kampen mot EU er en kamp for nasjonal suverenitet, og at det tjener kommunistene å bruke nasjonal retorikk i kampen. For det første, er kampen mot EU virkelig den viktigste kampen for oss som jobbar for å bygge opp en revolusjonær bevegelse, akkurat nå? Kampen mot EU på dette stadiet, er en kamp for å holde den borgerlige norske staten utafør EU. De radikale delene av Nei til EU-bevegelsen, krever dessuten at den borgerlige norske staten skal forhandle fram en ny handelsavtale, som skal erstatte EØS. Dette er ikke et nødvendig overgangsstadium til den sosialistiske revolusjonen. Mats mener at det er overordna strategi å jobbe mot at Norge blir med i EU, men hvorfor det?

En forutsetning for revolusjonen er at proletariatet (og allierte klasser) kjenner seg mer igjen i det røde flagget enn

det norske flagget (om vi tenker symbolsk). Å bruke nasjonal retorikk i EU-kampen kan kanskje styrke fronten mot EU på kort sikt (vi får iallfall med oss flere småborgerlige sjikt), men på lenger sikt er jo oppgaven vår å bygge opp proletær internasjonalistisk ideologi, proletært hegemoni, og rød makt mot staten. Å sabotere den langvarige kampen for å blidgjøre småborgerlige patrioter på kort sikt, er opportunisme.

I denne situasjonen må vi gjøre (i alle fall) to ting

1. Stille fana høyt og sterkt for proletariatets motstand mot monopolborgerskapet

Det betyr å ikke bli slukt av klassesamarbeid og stille oss bak de borgerlige interessene, men heve fana for motstanden mot disse. Avsløre monopolborgerskapets interesser, representanter og konsekvensene av dette. Fienden er i eget land.

2. Kjempe mot de fascistiske og sjåvinistiske tendensene i de andre gruppene på Nei-siden

Forsvarerne av den nasjonale linja argumenterer for at vi agitere på nasjonalistisk grunnlag. Dette fordi nasjonalismen står sterkt – og for at dersom kommunister er nasjonalister så trenger ikke nasjonalister å trekkes mot mer sjåvinistiske grupper, som fascistene. Slagsida til å agitere for nasjonalisme er de blinde for.

Vi bør i stedet reise den internasjonalistiske fana, vi bør fokusere på klassekampen og sekundært det demokratiske problemet med EU. Våre løsninger er nasjonale, de innebærer fornuftig og planmessig organisering av samfunnet. Det innebærer ikke monopolborgerskapets løsninger. Det er ikke kun proletariatet som kan samle seg bak dette. Men det er proletariatet som må være den ledende kraften og bruke denne kampen for å vise hvilke løsninger vi har og hvorfor dette er fornuftig i Norge.

Vilkåra for klassekampen er bedre utenfor EU. Vilkåra for revolusjon er bedre utenfor EU. Argumentet er at nasjonalismen er så populær, at går vi til kamp mot EU med nasjonalismens banner, så sikrer vi seieren, og svekker samtidig fascistene og de reaksjonære. Det kan høres logisk ut. Men det betyr ikke at det stemmer.

Arbeideraristokratiet og nasjonen

TF stod fast på at det fantes et arbeideraristokrati og at imperialismen tjente borgerskapet, småborgerskapet og muligens arbeideraristokratiet i Norge. Men det ble utvist forsiktighet rundt denne propagandaen, og det ble oppfordret til å fokusere på staten og borgerskapet. Det er ikke en feil vurdering, men det er heller ikke meningen at vi skal skjule at deler av arbeiderklassen faktisk tjener på imperialismen og støtter imperialismen på grunn av dette. Dette er ikke noe vi skal være forsiktige med å si høyt, tvert imot. Kommunistene ønsker å bruke nasjonalismen fordi den er populær – også i arbeiderklassen, hevder de. Men jo mer klassebevisst og kapitalismekritisk en person er, jo lavere i proletariatet, jo mer rammet av imperialismen og rasisme, jo mindre populært vil nasjonalisme være. Og jo mer oppkjøpt av imperialismen, jo mer blendet av sjåvinisme, jo mer populær vil nasjonalismen være. Hvem skal vi henvende oss til, og hvem skal vi tjene? Skal vi være redde for å si sannheten om norsk imperialismen, og spesifikt hvem som tjener på den og hvilken ideologisk påvirkning dette har, for å ikke fornærme de delene av arbeiderklassen som er blindet av nasjonalismen og imperialismens goder? For å henvise til Lenin:

Second, the Independents should not deplore this, but should say: "The international working class is still under the sway of the labour aristocracy and the opportunists." Such is the position both in France and in Great Britain. Comrade Crispin does not regard the split like a Communist, but quite in the spirit of Kautsky, who is supposed to have no

influence. Then Crispien went on to speak of high wages. The position in Germany, he said, is that the workers are quite well off compared with the workers in Russia or in general, in the East of Europe. A revolution, as he sees it, can be made only if it does not worsen the workers' conditions "too much". Is it permissible, in a Communist Party, to speak in a tone like this, I ask? This is the language of counter-revolution. The standard of living in Russia is undoubtedly lower than in Germany, and when we established the dictatorship, this led to the workers beginning to go more hungry and to their conditions becoming even worse. The workers' victory cannot be achieved without sacrifices, without a temporary deterioration of their conditions. We must tell the workers the very opposite of what Crispien has said. If, in desiring to prepare the workers for the dictatorship, one tells them that their conditions will not be worsened "too much", one is losing sight of the main thing, namely, that it was by helping their "own" bourgeoisie to conquer and strangle the whole world by imperialist methods, with the aim of thereby ensuring better pay for themselves, that the labour aristocracy developed. If the German worker now want to work for the revolution they must make sacrifices, and not be afraid to do so. In general and world-historical sense, it is true that in a backward country like China, the collie cannot bring about a proletarian revolution; however, to tell the workers in the handful of rich countries where life is easier, thanks to imperialist pillage, that they must be afraid of "too great" impoverishment, is counter-revolutionary. It is the reverse that they should be told. The labour aristocracy that is afraid of sacrifices, afraid of "too great" impoverishment during the revolutionary struggle, cannot belong to the party. Otherwise the dictatorship is impossible, Lenin(("Speech On The Terms Of Admission Into The Communist International.

<https://www.marxists.org/archive/lenin/works/1920/jul/x03.htm#fw3>))

Noen arbeidere tjener på imperialismen, det er slik arbeideraristokratiet ble skapt. Hvis disse ikke er villige til å gjøre ofre, kan de ikke være en del av partiet. Den materielle virkeligheten påvirker selvfølgelig også sinnene. Splittelsen hos arbeiderne splitter arbeiderklassen, og sjåvinismen er en del av dette. Imperialismen er den materielle basisen, sjåvinismen er overbygninga. Tanken om at vi bør selge oss inn til arbeideraristokrater og småborgere som er nasjonalt innstilt, fører til en tilnærming til sjåvinismen og opportunismen.

Only the proletarian class, which maintains the whole of society, can bring about the social revolution. However, as a result of the extensive colonial policy, the European proletarian partly finds himself in a position when it is not his labour, but the labour of the practically enslaved natives in the colonies, that maintains the whole of society. The British bourgeoisie, for example, derives more profit from the many millions of the population of India and other colonies than from the British workers. In certain countries this provides the material and economic basis for infecting the proletariat with colonial chauvinism. Of course, this may be only a temporary phenomenon, but the evil must nonetheless be clearly realised and its causes understood in order to be able to rally the proletariat of all countries for the struggle against such opportunism. This struggle is bound to be victorious, since the "privileged" nations are a diminishing faction of the capitalist nations. (<https://www.marxists.org/archive/lenin/works/1907/oct/20.htm>)

Nasjonalismen står sterkest i det «nasjonale» borgerskapet, småborgerskapet og arbeideraristokratiet). Nasjonalismen står svakt i de delene av monopolborgerskapet som har særlig interesse av europeisk markedsfrihet, og de lavere delene av proletariatet. Hva skal vi kommunister gjøre om situasjonen er slik? Skal vi være de fremste talspersonene for det «nasjonale

felleskapet», og tvinge borgerskap og proletariat til å «forstå hverandre»? Å legge krefter inn i å fremme en «inkluderende, norsk nasjonalisme» går jo nettopp ut på dette. Eller skal vi først og fremst jobbe for å fremme det proletære klassestandpunktet, og styrke motsetninga mellom proletariat og borgerskap?

Nasjonalismen i Norge

Vi bør klargjøre, debattere og etter hvert komme fram til en felles forståelse av hva slags karakter den norske nasjonalismen har i dag. Dette er ikke et forsøk på å ha fasiten på dette, heller en beskjeden begynnelse på en debatt.

I og med at vi bor i Norge, fører kampen i Norge og arbeider under norske forhold så er vi en nasjonal bevegelse. Og i og med at nasjonen Norge eksisterer, med sitt språk, sin kultur og så videre så finnes nasjonale følelser og nasjonale fortellinger.

Nasjonalismen er den politiske bevegelsen som historisk vokste fram i epoken med grunnlegginger av nasjonalstater. Tilhørighet mellom nordmenn ble bygd gjennom å samle kulturelle historier og skikker (norske eller ikke) for å bygge en norsk identitet. Språket var viktig. Infrastruktur ble bygget ut for å knytte landet sammen. Deler av dette var fullstendig konstruert, men det fungerte fordi de materielle forholdene gikk hånd i hånd med den ideologiske utviklingen.

Hele konseptet med en nasjonalstat baserer seg på at befolkningen i den norske staten tilhører den norske nasjonen. Dette på bekostning av urbefolkningen samene og nasjonale minoriteter som kvener og skogfinner. At nasjonalismen har vært undertrykkende mot de som ikke er en del av nasjonen er ikke noe nytt eller uvanlig.

Det har vært et stort fokus på å bygge nasjonalfølelse i Norge. For eksempel gis det ut mengder av bøker om norsk

historie, store verk i mange bind forfattet av Norges fremste historikere. Dette er noe som er ganske spesielt for Norge, og det har vært ansett som et resultat av at Norge har vært en underdog, tidligere underlagt Danmark og Sverige, og dermed har hatt behov for å bygge nasjonalfølelsen. Og nasjonalfølelsen har blitt bygget og Norge har blitt et svært nasjonalistisk land. Dessverre er Norge også et imperialistisk land, og dette påvirker også nasjonalismen og de nasjonale følelsene i landet. Det har oppstått en konflikt i denne fortellingen, en konflikt om underdoggen med behov for nasjonalisme for selvstendighet og frihet, og imperialiststaten Norge, som bruker nasjonalismen som rettferdiggjøring for sjåvinisme og plyndring.

I tillegg til den allerede eksisterende undertrykkninga av urfolk og nasjonale minoriteter innebærer imperialismen at Norge, både staten, borgerskapet, småborgerskapet og deler av proletariatet tjener på imperialismen. Det er det materielle grunnlaget sjåvinisme vokser ut ifra.

Nasjonalismens funksjoner

Nasjonalismens funksjon i utgangspunktet var å medvirke til grunnlegginga av en nasjonalstat, fordi det var den formen som passet kapitalismen best. Videre har de borgerlige og liberale rettigheter ofte hatt en stor plass (i borgerlige liberale land som Norge). Nasjonalismen brukes fortsatt for å sikre det borgerlig liberale demokratiets plass i Norge.

Videre fungerer nasjonalisme for å holde klassekampen nede ved å forene alle nordmenn rundt nasjonen fremfor «splid» mellom klassene. Dette er også fascistenes «løsning» på problemene i kapitalismen.

Videre kan nasjonalismen fungere for å holde okkupanter og andre som vil ta kontroll over nasjonen unna, og beskytte nasjonens territorium. I en falsk «forlenging» av dette vil fascistene beskytte norsk kultur fra mennesker fra andre

kulturer som kan påvirke og endre norsk kultur.

I dag spilles det på nasjonalismen i så godt som alle politiske leirer.

Nasjonalismen fungerer som bremsekloss når det gjelder kamp mot undertrykking. Mantraet om at alt er så bra i Norge og at vi er så heldige som bor i Norge brukes for å ugyldiggjøre folks erfaring med undertrykking og vanskeligheter.

Nasjonalismen fungerer ideologisk samlende for den borgerlige staten. Styresettet her betegnes som norsk, den norske politiske modellen, den norske velferdsstaten, og folk som ikke støtter opp om denne modellen ses på som «fremmede».

Nasjonalismen fungerer som en legitimering av norske imperialistiske interesser og som smører av dette. Siden nordmenn er så gode, og dette gjelder også politikerne, så er det nordmenn og norske selskaper og den norske staten gjør i andre land, noe de gjør av god intensjon og for å hjelpe andre. «Norske interesser» i betydningen den borgerlige statens interesser anses som i alles interesse.

Videre fungerer nasjonalismen rasistisk ved en omfattende undervurdering og nedvurdering av «unorske» mennesker, spesielt folk fra den tredje verden men også folk fra Europa og Norge.

Det finnes motstrømninger i norsk nasjonalisme, som på et eller annet vis fokuserer på positiv inkludering. Dette finnes både i borgerlig leir (høyre, cevita, EU-tilhengere) og sosialdemokratisk leir (SV, Rødt).

Dessverre er også denne nasjonalismen ofte sjåvinistisk. Det kan den være ved å tvangsinkludere andre folkeslag og nasjoner i det norske. Premisset for dette er at det norske har høyere verdi enn for eksempel det pakistanske eller det samiske, ergo skal/må alle være så norske som mulig. Når det gjelder den samiske nasjonen kommer dette til uttrykk i «inkluderende

fraser som «samisk kultur er en del av den norske kulturen» eller «Samene var de første nordmennene». Andre måter den «Inkluderende nasjonalismen» er sjåvinistisk på er å overfokusere på hva «de andre» må gjøre for Norge, eller for å bli akseptert som norske, med en underfokusering på behovene til de faktiske menneskene. De har verdi bare om de bidrar til Norge, er flinke på skoler, har høy utdanning og er «eksemplariske». Sjåvinismen kan også vises i hvordan nordmenn er så snille som hjelper disse menneskene, som i stedet for deres rettigheter som mennesker, rett til å bli behandlet med respekt og få reelle muligheter, fokuseres det på bistand og hjelp med krav om takknemlighet. Helten i fortellinga blir den gode nordmann. Ofte har behandlingen av de unorske andre regler enn behandlingen av norske, og det gjenkjennes gjerne ved mangel på lytting og respekt.

Det er ikke lett å skille norsk nasjonalisme fra sjåvinisme. TF var for å være stolte norske nasjonalister, men mot sjåvinisme, men hvor går grensa for hva som er hva? Hvor mye av nasjonalfølelsen er sjåvinistisk? Hvor mye av nasjonalfølelsen er basert på at det er fint å være norsk fordi det er typisk norsk å være god? Fordi norske verdier er bedre, fordi nordmenn er mer arbeidsomme, smartere og flinkere enn andre, og man får en slags opphøyd posisjon i både Norge og verden når man er norsk? Og hvor mye er basert på en nasjonalfølelse knyttet til nasjonale tradisjoner, helt uten preg av sjåvinismen?

I dag fungerer nasjonalismen i all hovedsak som et hinder for våre mål.

En positiv norsk nasjonalisme?

Kan dette endres? Nasjonalisme er ikke noe fast og evig, karakteren kan endres med forholdene. Kan det da ikke brukes til vårt formål?

Det å bygge en inkluderende nasjonalisme er noe som allerede

forsøkes aktivt som et svar på den sjåvinistiske nasjonalismen. Ofte framstilles kampen for bedre lønn og arbeidsforhold som noe særnorsk. Motsigelsene og kampen mot systemet er ikke noe som representerer Norge spesielt. Det er kampene til arbeiderklassen, til antirasister, til progressive bevegelser. Å framstille det som noe «norsk» bygger opp støtte til nasjonalisme, og det gjør to til en – det fordekker klassemotsigelsen i stedet for å få den fram i lyset. Det er et typisk sosialdemokratisk og sjåvinistiske prosjekt å i ettertid framstille klassekampen som noe nasjonalt, selv om den hverken ble kjempet fram under norske flagg eller med nasjonalistiske slagord, heller det motsatte. Ved å gjøre dette skapes en større støtte rundt de tilkjempede rettighetene, en støtte i hele folket – i alle klasser, og det sosialdemokratiske prosjektet står stødigere. Samtidig legger det lokk på motsigelsene som vi trenger at kommer fram i lyset.

Et tilfeldig utvalg av punkter i historiefortellingen om Norge

- Norge var tidligere et svært fattig land (et av de fattigste i Europa)
- Nordmenn har selv vært undertrykt av svensker og dansker
- Norge og nordmenn var ikke involvert i noen kolonialisme/slavehandel
- Wergeland arbeidet mot jødeparagrafen
- Motstanden mot nazistene i annen verdenskrig
- Norge er en snill stat
- Norge er verdens mest antirasistiske land
- Det er typisk norsk å være for arbeideres rettigheter og mot rasisme

En «positiv» nasjonalisme som bygger på at «det norske» baserer seg på arbeiderkamp har den slagsiden at det framhever norske arbeidere over andre og det framstiller arbeidernes seire i Norge som basert på norske verdier/kultur. Det brukes på sjåvinistisk vis til å fronte at vi nordmenn har det vi har på grunn av at norske arbeidere har de gode verdiene og har

kjempet for de riktige tingene, mens i andre land ha de ikke gjort dette. Egentlig er undertrykkinga i andre land hardere, og imperialismen, få folk og store inntekter gjør det enklere for borgerskapet her å kjøpe opp større deler av folket og heve levestandarden her.

Denne fortellingen har nok gode intensjoner ved at den setter fram en konkurrerende fortelling til den rasistiske sjåvinismen, og legger fram antirasistiske premisser for norskhet.

Det har også negative konsekvenser, ved at det brukes til å forfalske historien og benekte norsk sjåvinisme samt overgrep begått av nordmenn eller den norske staten.

Dette er grøfta vi må være oppmerksomme på. Ved å til stadighet løfte fram fortellingen om den antirasistiske nasjonen Norge kan vi stilne fortellinger om rasisme og imperialisme. Vi skal ikke konstruere nasjonalistiske myter som i praksis brukes til å hvitvaske norsk historie eller norsk nasjonalisme.

Når kommunistene skal kjempe for folket i sitt land, kan det ikke stå på utsiden av folket. Skal kommunistene kunne gå i spissen for sitt folks kamp for frihet, må det være en del av folket og elske folket. Alternativet til dette er den fruktesløse sekterismen. Den klart største delen av det norske proletariatet og småborgerskapet har sterke nasjonalfølelser i Norge. 90% oppgir å være «noe» eller «svært» stolte over å være norsk i følge en undersøkelse fra 2012.^[34] Dette skjedde også samtidig som at folk ble mer positive til innvandrere i følge den samme undersøkelsen. Dette forteller oss at nasjonalfølelse slett ikke trenger å føre til mer sjåvinistiske holdninger slik de dogmatiske sekteristene framstiller det. – Reidar Knutsen(<https://www.maoisme.no/2021/08/eu-og-det-nasjonale-sporsmalet/>))

Knutsen la fram en påstand om at veksten i nasjonalfølelse henger sammen med vekst i positiv inkluderende nasjonalfølelse – ergo er veksten i nasjonalfølelsen positiv. Undersøkelser viser økt andel nordmenn med et positivt syn på innvandrere. ((<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/okt-tillit-til-innvandrere>))

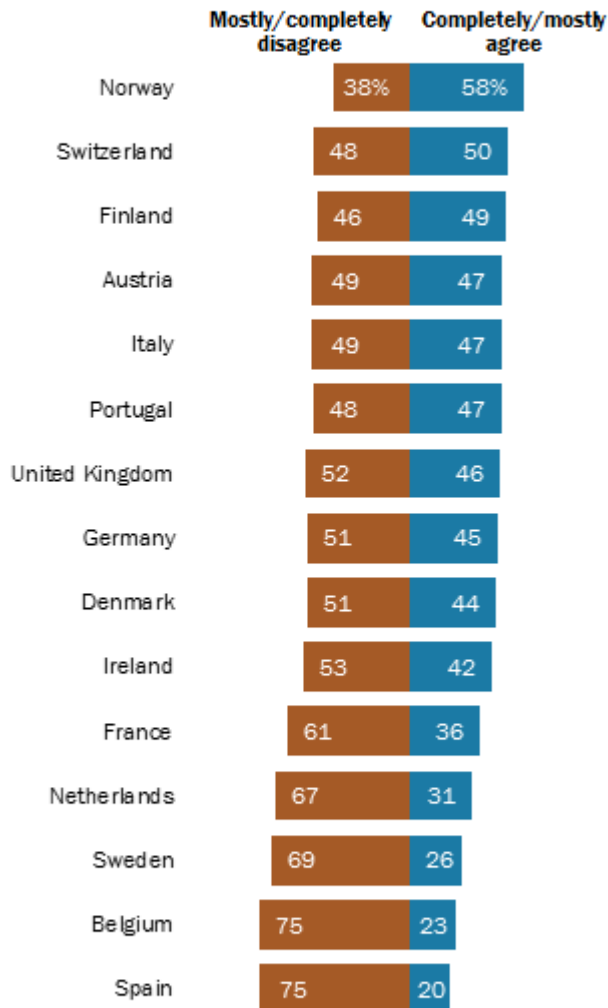
Spesielt når slike undersøkelser brukes til å forminske rasismeproblemene bør vi være på vakt. Hvis vi overser utbredt sjåvinisme fordi vi ønsker å spre et bilde av en antirasistisk nasjonalisme begår vi en stor feil. Og dette er nettopp et eksempel på når nasjonalismen dekker over undertrykking framfor å avsløre undertrykking: påstanden om at det kun er et svært lite mindretall med en sjåvinistisk nasjonalfølelse. Det er mange undersøkelser om rasisme, for eksempel ønsker ca. halvparten av respondentene i en undersøkelse av integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) ikke å bo i et område der flertallet har innvandrerbakgrunn og 3 av 10 mener «norsk avstamning» er viktig for om man regnes som norsk. ((<https://www.aftenposten.no/norge/i/rAo8m3/fire-av-fem-mener-innvandrere-opplever-diskriminering-i-norge>))

En undersøkelse gjort av Pew Reseach center over vest-europeiske lands innbyggers holdninger fra 2017/2018 viser at over 90% av nordmenn er stolte over å være norske. 98 % oppgir at å følge landets lover og institusjoner er viktig for å være norsk. Vi burde kanskje som kommunister mane til respekt for landets institusjoner, myndigheter og lover, på bakgrunn av dette? Videre mente 58 % av nordmennene at norsk kultur er overlegen andre kulturer. Det var den høyeste scoren i Vest-Europa. 82 % av nordmenn mente østeuropeere i Norge er hardtarbeidende, mens bare 31 % mente afrikanere er det samme. Ellers mente det overveldende flertallet av nordmennene at de ville akseptert jøder og muslimer både som naboer og i familien. ((<https://www.pewforum.org/2018/05/29/nationalism-immigration-and-minorities/>))

In many countries, people are split on whether their culture is superior to others

% who agree/disagree with the statement, "Our people are not perfect, but our culture is superior to others"

Note: Don't know/refused responses not shown.

Source: Survey conducted April-August 2017 in 15 countries. See Methodology for details.

"Being Christian in Western Europe"

PEW RESEARCH CENTER

Bilde: Pew Research Center.

Noen på venstresiden bruker slike resultater til å bortforklare rasismen i Norge. Vi ser et eksempel på dette i tankesmien Agendas rapportering av den tidligere nevnte undersøkelsen i Vest-Europa.

Den entusiastiske feiringen av 17. mai og den uhemmede bruken av nasjonale flagg er ganske eksepsjonell i europeisk sammenheng. I motsetning til tyskere og flere andre nasjoner i

Europa, har ikke nordmenn en historie å skamme seg over. Norge har aldri vært kolonimakt, vi har ikke begått store krigsforbrytelser. Nordmenn har som nasjon tatt et oppgjør med den dårlige behandlingen av jøder, tatere og samer – og med nordmenns delaktighet i Holocaust under andre verdenskrig da 773 norske jøder ble deportert til nazistenes masseutryddelsesleire. Ikke alle er enige i at det er nok, men dette tar en nokså mikroskopisk plass i nordmenns nasjonale selvbilde. En av påstandene i undersøkelsen lød slik: «Folket vårt er ikke perfekt, men vi har en kultur som er bedre enn andre». Norge er det eneste av 15 vesteuropeiske land hvor mer enn halvparten av befolkningen mener deres egen kultur er bedre enn andres kulturer...

En mulig tolkning av svarene kan være at flertallet gir et uttrykk for både stolthet med hva man har fått til i Norge som likestilling, velferdsstat, høy tillit og lignende og som et uttrykk for en uro – eller frykt – for at disse verdiene kan gå tapt i møte med andre kulturer. Mange ser på norsk kultur som en motsats til alt det man ikke liker – en sekk som inneholder alt som er bra. ...

Ett av funnene i undersøkelsen som ikke har fått like mye oppmerksomhet er at nordmenn samtidig scorer høyere enn gjennomsnittet på toleranse. Mens over 50 prosent i de aktuelle landene mener det er viktig å være født og ha familiebakgrunn i landet for å dele den nasjonale identiteten, synes bare fire av ti nordmenn det samme. Nordmenn har med andre ord en ganske inkluderende forståelse av nasjonal identitet.

Også på spørsmålet om det er ok å være nabo med – eller få som familiemedlem – en jøde eller muslim, ligger nordmenn helt på topp.

At stolthet og toleranse går hånd i hånd i Norge bør ikke overraske noen. Det er typisk de som er trygge på sin egen identitet som er mer åpne og tolerante overfor

andre. ((<https://tanquesmienagenda.no/index.php/post/29370/details>))

I stedet for å bruke denne undersøkelsen til å skaffe seg en bedre forståelse av den norske rasismen, er formålet her å bortforklare den. Rasisme i ulike land har ulike uttrykk. Grensene for hva som er akseptabelt å si eller skrive er også forskjellige. En undersøkelse om nasjonalisme og rasisme i Norge bør vi bruke til å forstå akkurat den typen rasisme som er i Norge. Basert på at andelen nordmenn som mente det var nødvendig å være av norsk familie for å være norsk var forholdsvis «lav» på 40 % (lav i sammenligning med andre land – median var 53. Samtidig er 40 % vesentlig høyere enn hva som burde være komfortabelt), mens det var så stor oppslutning rundt at norsk kultur er bedre enn andres, vil det være naturlig å anta at den norske kulturelle rasismen står sterkere enn den biologiske. Det betyr absolutt ikke at den biologiske ikke eksisterer, men det kan bety at nordmenn, sammenlignet med andre vesteuropeere bygger overlegenheten i større grad på kultur. Å bortforklare den kulturelle rasismen med at nordmenn er stolte og tolerante er forkastelig. Videre tyder undersøkelsene på at nordmenn flest ikke har noe imot en nabo fra en annen religion. Men å bosette seg et sted der mange har en annen religion eller er fra andre verdensdeler er langt mindre ønskelig.

Vi som er en del av undertrykkernasjonen i Norge må være tydelig på at nasjonalismen i Norge i dag har en undertrykkende effekt. Det er hovedsiden.

Selv om nasjonalisme må behandles med forsiktighet betyr ikke dette at vi skal avvise at Norge er en nasjon, en nasjon som består av folk av ulike opprinnelser, med ulike hudfarger og religioner. Vi må ved siden av dette huske på at ikke alle ønsker å være norske, mange har tilhørighet til andre nasjoner som er sterkere enn til Norge, og norskhet er selvfølgelig ikke et mål på verdi på noen som helst måte. Vår bevegelse er internasjonalistisk, og for å være en del i vårt fellesskap er

det ikke et krav å være norsk eller nasjonalistisk. Et slikt krav strider mot rettighetene til folk som ikke er norske, men som bor her og vil være med å kjempe mot systemet. Arbeiderklassen er internasjonal.

Det er en rekke undersøkelser om rasisme, som spør både de som er utsatt for rasisme og de som eventuelt utsetter folk for rasisme. Hvis man leser disse er det vanskelig å komme til en annen konklusjon enn at rasisme og sjåvinisme er utbredt i Norge. Det betyr ikke nødvendigvis at all nasjonalisme eller alle nasjonalfølelser er sjåvinistiske, men det tyder heller ikke på at det kun er et lite mindretall som har rasistiske eller sjåvinistiske holdninger. Det er noe vi må ta til oss og forstå. Målet om å isolere nazistene er bra, men vi kan ikke i prosessen gå god for «vanlig» sjåvinisme. Nasjonal sjåvinisme er helt vanlig i Norge, og ligger integrert i den vanlige nasjonalismen og det er derfor ikke populært å ta tak i det. Det er nok en upopulær jobb, men det er likefullt riktig og nødvendig for å bygge et revolusjonært parti. Og det er populært hos de som faktisk undertrykkes av sjåvinismen.

Det eksisterer norske tradisjoner og kultur som er uavhengig av sjåvinisme, men hovedsida av norsk nasjonalisme er helt klart sjåvinistisk. Slik som i spørsmålet med flagget, så kan ikke vi i dag bestemme hva norsk nasjonalisme er og dens karakter. Norsk nasjonalisme er et konkret fenomen som eksisterer på grunnlag av dagens Norge og Norges posisjon i verden.

Den proletære ideologien må tilføres massene fra partiet, og jeg ser ingen grunn til at vi ikke kan gjøre det samme med internasjonalisme. Nasjonalisme spilte sin rolle i oppbyggingen av den borgerlige staten, og internasjonalisme vil spille sin rolle i oppbyggingen av en revolusjonær bevegelse og sosialisme. Internasjonalisme allerede populært i arbeiderklassen i Norge, som består av folk med bakgrunn fra mange land.